

Lausuntopyyntö kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta

Khall 18.08.2025 § 167
73/02.05.01.01/2025

Valmistelija:
kunnanjohtaja Mervi Pääkkö
puh. 044 781 1250
mervi.paakko@parikkala.fi

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja kertaluonteisesti toteutettavasta 75 miljoonan euron säästöstä, joka hallituksen kehysriihessä linjattiin poikkeuksellisesti valtionosuusuudistuksen alla toteutettavaksi vähentämällä noin 2 % kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoituksesta. Tavoitteena on, että vähennys ei valtionosuusuudistuksen alla entisestään kasvata kuntien suhteellisia eroja valtionosuuksien saajina (tasasuuruisena euroa/asukas toteutettavana se vähentäisi kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta kuntakohtaisesti 0,6-40 %).

Esitys on valtionosuusuudistuksen alla kertaluonteinen ja koskee vuotta 2026. Pysyvä 75 miljoonan euron säästön toteutustapa ratkaistaan varsinaisen valtionosuusuudistuksen yhteydessä ja se voi poiketa kuntakohtaisesti nyt esitetystä. Nyt lausuttavaksi tuotu ratkaisumalli on julkaistu riihen tiedotteessa huhtikuussa ja myös esityksen luvut on riihen linjausten pohjalta julkaistu esityksen mukaisina kevään kuntatalousohjelmassa.

Ehdotuksessa valtionosuuden vähennys kohdennettaisiin kunnittain maksuun pantujen kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien suhteessa. Näin vähennyksen määrä leikkaa kaikilta saman suhteellisen osan, mutta määrä vaihtelee kunnittain euromääräisesti, ollen suurin niissä kunnissa, jotka saavat euromääräisesti eniten valtionosuuksia, ja pienin kunnissa, jotka saavat vähiten valtionosuutta. Vakiintuneesti vastaavat vähennykset on toteutettu valtionosuusprosenttia alentamalla, jolloin vähennys on jokaisessa kunnassa euromääräisesti asukasta kohden yhtä suuri.

Kuntakohtaisen taulukon mukaan Parikkalan kunnan osuus valtionosuuden vähennyksestä olisi 36 711 euroa.

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuu lausuntopyyntöön viimeistään 29.8.2025.
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a883b96e-4df8-40f6-beb7-8791d434c04d>

Yritysvaikutusten arviointi: ei tarpeen

Esittelijä: Kunnanjohtaja Pääkkö Mervi

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa oheisen lausunnon kuntien peruspalvelujen valtionosuuden 75 miljoonan euron vähennyksen kohdistamisesta:

Parikkalan kunta haluaa tuoda esiin huolensa valtionosuuksien leikkauksesta. Valtionosuuksien leikkauksessa kokonaisuudessaan samalla prosentilla ei huomioida kuntien erilaisia palvelutarpeita, resursseja sekä kustannustasoja eikä alueellisia erityispiirteitä. Kuntien valtionosuudet on tarkoitettu nimenomaan kuntien velvollisuuden

hoitamiseen eli lakisääteisten palveluiden rahoittamiseen, eikä se siten voi olla säästökeino. Kunnat tulee olla yhdenvertaisessa asemassa ja Parikkalan kokoisten kuntien erityispiirre on pitkät etäisyydet ja hajautunut asutus. Nämä puolestaan nostavat palveluiden järjestämisen kustannuksia.

Kunnat ovat nyt jo tehneet itse merkittäviä säästö- ja sopeutustoimia palveluita tehostamalla, henkilöstöä vähentämällä ja panostamalla yhteistyöhön naapurikuntien kesken, niin Parikkalakin. Samanaikaisesti on lisätty kuitenkin kuntien velvollisuuksia, eikä normiston purku ole onnistunut. Kunnat joutuvat myös toteuttamaan asetettuja vaatimuksia niin palveluiden tuottamisessa (kuten elokuun alusta voimaan tullut oppimisen tuen uudistus). Tulevaisuuden näkymiä heikentää myös tuleva in-house-yhtiöihin liittyvä säätely hankintalainsäädännössä. Toteutuessaan se lisää erityisesti pienten kuntien hallinnollista ja taloudellista kuormitusta. Kunnat joutuvat järjestämään sidosyksiköiltä aiemmin hankkimansa palvelut itse tai ostamaan ne markkinoilta, mikä luo painetta lisätä hankintaosaamista tai henkilöstöä tukipalveluihin. Tämä kehitys kasvattaa peruspalveluiden kokonaiskustannuksia ja vaikeuttaa entisestään kuntien taloudellista sopeutumista erityisesti pienissä kunnissa. Lisäksi vuoden 2025 alusta kunnille siirtyneet työllisyydenhoidon tehtävät on jo puutteellisesti rahoitettu ja kuntien maksuosuudet työttömyyden kustannuksista ovat kasvaneet merkittävästi.

Hyvinvointiyhteiskunta ei voi enää hyvin valtion tekemisen leikkausten ja säästötoimenpiteiden myötä ja kasvaneet kustannukset niistä säilytetään kuntien harteille. Nyt on jo tehty mittavia leikkauksia viime kevään kehysriihessä ja niitä esitetään edelleen tehtäväksi. Kunnallisveroprosentti on Parikkalassakin jo 9,50 %, ja pienien kuntien mahdollisuus nostaa kunnallisveroaan on rajallinen verrattuna niihin kuntiin, joiden kunnallisvero on lähempänä valtakunnallista keskiarvoa (8,80 %).

Valtionosuuksien leikkaukset johtavat väistämättä verojen kiristymiseen ja myös palveluiden heikentämiseen. Parikkalan kunnan kanta on se, että ehdotettua väliaikaista leikkausta ei tehdä ja lisäksi tuleva valtionosuusuudistus tulee toteuttaa niin, ettei sillä lisätä kuntien välistä eriarvoisuutta. Parikkalan kunta toteaa lisäksi, että eri ministeriöiden on tehtävä enemmän yhteistyötä ja pohdittava kokonaisuutta, sillä tällä hetkellä jokainen ministeriö lisää uusia vaatimuksia, mitkä kuntien on tuotettava entistä vähemmällä rahoituksella.

Päätös

Hyväksyttiin.